

MAGYAR KURIR

Bétsből, Pénteken, Julius' 10-dikén 1818.

Török Birodalom.

A' Hámburgi újságlevelckben egy le-
vél jött-ki, melly Pétersburgban Junius'
1-ső napján költ, és ez a' foglalata:
ja: —“

„A' Britannus Királyi Udvar, mint
bizonyosan értésünkre esett, meghívta
a' mi Császári Udvarunkat, hogy a' Por-
tánál, annakmódja szerént való nyilat-
koztatás által, kérdést tegyenek affelől:
hogy úgy nézi-e ő a' Barbarus (az Afrika'
északi partjain találtató) Fejedelmek-
ket, mint töllefüggő Országlásokat, 's
lépett-e ő czekkel oly kötésre, melynek
ereje szerént ő czekért kezeskedni köte-
leztetnék? Ha így van a' dolog, ezen
esetben meghivattatik a' Porta, hogy
meg ne szenvedje, hogy az említett ten-
geri ragadozók valamelly Európai nem-
zetnek hajójit bántsák: abban az esetben
pedig, hogyha a' Porta ezen kívánsá-
got telycsíteni nem akarná, vagy pe-
dig úgy jelentené-ki magát, hogy neki
a' Barbarus Fejedelmekért való kezeske-
désre semmi köteleztetése nintsen, ezen
esetben meg fogja az Anglus Udvar a'
mi Császári Udvarunkat hívni, hogy lép-
jenek egymással oly kötésre, mint a'
milyenre Spanyolország és Belgi-
um léptek egyvütt, tudniillik, hogy
egyik, a' másik zászlóit költsönösen vé-
delmezni fogja.

Orosz Birodalom:

A' Császár Odessából Cherson fe-
lé vette útozását. Május' 18-dikán Niko-

lajewbe érkezvén 's itt minden nevezetes
tárgyakat megnézegetvén, délután to-
vább indult, 's még azon estvéli 7 óraker
Chersonba megérkezvén, egyenesen
a' Katalin Császárné által építetett
Püspöki templomba ment, 's könyörgé-
sét végezvén, a' Kormányozónak Gróf
St. Priestnek házába beszállott: A' város
estve fényesen megvilágosított, 's a'
világosítások között legkitettzőbb volt a'
Kormányozó' házának szemölködén egy
ábrázolat, a' melly Katalin Császárné-
's a' mostani Császárnak ott való megje-
lenésüket mutatta.

A' Grusintai fő Kormányozó, Gya-
logság' Generalisa Jermelow, jobbra,
a' Kuban mentében találtató erősség-
eknek megvizsgálására ment.

A' Pruszsus Király Gróf Ruppinn
nevezet alatt, Junius' 10-dikén Wil-
nába érkezett, 's az Orosz, Görög, Ca-
tholikus 's Evangelikus Egyházakat 's egyéb
nevezetességeket megnézegette. Estve a'
város megvilágosított tiszteletére. Más
nap' tovább indult ő Felsőge Moskau
felé, a' honnét előbb még Petersburg-
ba, 's azután innen Berlingen által Aachen
felé fogják, a' két Felsőgek útjokat ven-
ni, a' hova, mint némely újabb levelek-
ben olvassuk, tsak September' 15-diké-
kére szándékoznak megérkezni.

Frantzia Ország.

Mint hogy Mansonnét semmi igé-
retek által reá nem vehetik, hogy Al-
bybol Párisba mennyen: tehát valami
spékulánsok az ő tetétől fogva talpig jól

eltalált képit mutogatják, pénzért. — **Pi-rret Rozsi**, ki egy valóságos fiatal szépség, 's a' ki Mansonnéval egygyütt figurázott 's gyaníthatóképpen még tovább is figurázni fog ezen gyilkos perben, nem olyan kényes vagy szemérmes, mint Mansonné. Ó reá vette magát, hogy Párisban a' **Jardin-Beaujon** birtokosának Cancellariájában, első személyt játzodjék, vagy mint a' tudósítók magokat kifejezik, hogy ott előlülő legyen.

Valaki nagy lármát tsinált nem régen Rhodczben. Azt hirtelte-el, hogy azon hárfás muzsikásokat, kik azalatt, míg **Fu eldest a' Bankál** házában megölték, az utzán a' ház' ajtaja előtt muzsikáltak, a' gyilkosok' barátjai megölték 's a' **Jausion'** kertjébe temették-el. A' nép annyira felindult ennek halására, hogy a' **Jausion'** háza előtt nagy sokasággal össze seregelvén a' kertbe berontani 's ott a' hárfások' testét kiásni akarta, 's el se' oszlott a' ház elől, valameddig a' **Poigármester** oda nem ment és nyilván meg nem mutatta, hogy az egész hír tsupa mese, 's tsak valaki akart a' néppel tréfát üzni, mint hogy a' hárfásokat már nem tsak megtalálták 's megfogták, hanem vizsgálás alá is vontak, 's éppen most foly az ók' kikérdeztetése.

B r a s i l i a.

Pernambucoi tudósítások szerint, ott Aprilis' elején sok embert össze fogdostak, kikről gyanú volt, hogy az utóbbi özszeesküvésnek részesei lettek volna, 's a' városiak közül valami 150-nig valót, 's a' környékiek közül is egyannyit már tömlőtzbé is zártak vala, 's szörnű nagy rettegés uralkodott a' nép közt, a' midőn minden elméknek megnyugtására egy hajó érkezett-meg oda **Rio-de-Janeiró**ból, olly Királyi parantsolattal, hogy mind azokat az embereket, kiket Febr. 6 - dikától fogva

özszezfogdostak, botsássák-el 's minden elvett vagyonaikat adják vissza.

Spanyol Amerika.

A' Londoni Ministeri 's nem Ministeri, vagy az Amérikai Insurgenseknek nem kedvező 's kedvező újságlevelekmég meg hem szüntek vala ezen kérdések fellett disputálni egymással: Hát megsebesedett-é valósággal **Morilló**? Megsebesedett-é **Bolivár**? Elfogták-é őtet? 's melyik rész volt a' győzedelmes? — midőn ezen unalmas kérdezősködésnek eligazítására, ily tudósítást botsáta közre a' **Párisi Monitor** a' **Jamaikai Kingstoni** újságlevelekből, Május' 1 - ső napjáról: —

„A' Spanyol újságlevelek, úgy mond, még mind ez ideig semmi emlékezetet nem tevének arról, hogy **Morilló** a' Mártz. 17-dikén történt tsatában lánsadőfést kapott volna: de kihozhatni a' környülállásokból, hogy ezen dőfés, melly az ő jobb oldalának horpaszán esett, halálos volt. Szent Mihály' lován vitték **Valencziába**. Ez a' tsata **La Puertánál** történt. A' **Caraccasi** újság tíz napokig halasztotta, hogy ezen tsatáról valamit írjon: ekkor egy újabb tsatáról is emlékeztvén, a' melly **Mártzius'** 23 - dikán történt, de a' melyben már semmi emlékezet nints **Morilló**ról, kiről tehát ezen okon azt lehet gondolni, hogy vagy meghalt vagy legalább oly állapotban van, hogy a' tudósítás alá nem írhatta fel a' nevét. Még egy más ennél is későbbi tsatában, **Mártzius'** 27 - dikén, azt a' **La Torre** nevű Generálist, ki a' **Morillo** megsebesedése után a' Királyi armáda' vezérlését által vette, insurgents Generális **Pacz**, **Carraccastol** 38 mértföldnyi távolságra, **Ortiz** mellett, megverte. A' Királyi seregekből 400 emberek estek-el, kik között sok tisztek voltak. Ezen utóbbi történetről annyival kevesebbé lehet

kételkedni, hogy erről LaGuayraból's Porto Cabellóbol magokhoz a' Royalistákhoz is tudósítások érkeztek (Jamaikába). A' mi a' Carakkasi újságot illeti, ez csak annyit mond a' 17-diki tsatárol, hogy Gen. Pacz nem nyert Ortiznál oly sokat, mint a' mennyit maga reménlhetett, de azt sem mondja, hogy megveretett volna. Külömbkülömb helyekről halljuk, hogy Guyanába 2200 Ánglusok érkeztek-meg, kik az insurgens armádnál szolgálni akarnak. Egyéberánt ezen tudósításoknak megítélésében se' felejtünk-el azt, hogy a' Déli Amériikai történetekről mindenkor nagyon bajos valóságos megkritizálással itélni, kivált azért, hogy a' tudósítók nagyon össze szokták zavarni a' régibb történeteket az újabbakkal. Sokat csak az időre kell bízunk, a' melly mindent tisztán kifejteget.

A' mi a' Bolívar elfogattatását illeti, ezt későbbre így magyarázták-meg a' Caraccasbol Aprilis' 30-dikán indult újságlevelek: —

„A' Mártzius' 17-dikén történt tsata nagyon nevezetes volt. Bolivárt itt véletlenül lepték-meg a' Spanyolok — 's csak kevésbe múlt-el, hogy el nem fogták. Egygyik szolgája árulta vala el; 's a' Spanyolok már a' sátoráig berontottak vala: de ő még is oly szerentsés volt, hogy megmenekedett 's a' hegyek közzé vette magát. Azután heves veredésre került a' dolog, melyben a' Bolívar' seregei, a' Királyi Generális Píá' előadása szerint, sokat, úgy mint 400 embert vesztek, kik közt 1 Generális, 4 Oberster, 150 fogoly katona, 2 zászló 's 3 munitziós szekerek találtatnak. A' Király' seregei vesztek: 1 Oberstert, kinek neve Lopez, 7 elesett, 's 27 megsebesedett embert, kik közt 6 tisztek találtattak.

S v é t z i a.

Ezen országban rosz aratást remén-

lenek az idén, melyre nézve olyan rendelést tett a' Király, hogy a' gabonát oda a' folyó esztendőnek végéig minden vámnélkül be lehessen vinni. A' jó aratáshoz való reménségnek elenyészését a' régentartó szárazság okozta. Ezen osztohoz erdőkben történt nagy égések is járultak mostanság, nevezetesen Stockholm-tól 's Gothenburgtól nem messze a' hol már 8 napig égtek az erdők, és még ezen tudósításoknak elindulásakor se' olthatták volt még.

A' Stockholmi Udvarhoz rendeltett Frantzia rendkívül való Követ Bátor Marandet, Jun. 18-dikán tartotta fényes audientziáját. Nyoltz lovas Udvari tzfira hintóban vitték szállásárol a' Királyi Udvarba. A' hintó körül Királyi tselédek mentek Udvari parádében. Ura' nevében, az előbbeni Svétziai Királynak meghalálózásáért 's a' mostaninak tronusra lett lépésért, tette-meg, azért szomorú ezért pedig örvendetes köszöntését.

Nagy Britannia.

Itt még ma is a' képviselői választás' nevezetességein kezdjük és végezzük is irásunkat:

A' voksolás' kezdődésekor ilyen módon állottak a' Kándidátusok a' jegyző könyvben:

A' belső városban: Wood 2753; Willson. (a' kereskedő) 2539; Wraithman 2192; Curtis 2071; Thorp 2010; Aikins 1219 voksokkal.

Westminsterben: Romilly 624; Maxwell 558; Bourdett 229; Kinnaird 43; Hunt 25; Kartwright. (Major) 16 voksokkal.

Soutwárkban: Calvery 978; Wilson. (a' ki Párisban Lavalettének kiszabadulását kieszközölte) 669 voksokkal — voltak beírva a' jegyző könyvbe.

Mitsoda befolyása lett a' votumverbuálásoknak, megtettzik a' 20-diki laistromokból, mellyek így állottak:

A' Belső városban: Wood 3557; Wilson 3105; Waithman 2795; Kurtis 2653; Thorp 2568; Atkins 1541 —

Westminsterben: Romilly 1115; Maxwell 1093; Bourdett 432; Kinnaird 59; Hunt 31; Kartwright 19 votumokkal — Southwarkban: Calvert 1712; Wilson 1210; Barclay, 1004 votumokkal állottak a' könyvben.

A' belső városi választó gyűlésben Jun. 19-dikén jelesen tréfálódott Southal nevű Quacker a' Kándidátusokkal. Woodhoz így szollott: Barátom Wood! azért jöttem, hogy voksomat néked adjam, mivelhogy te jó tisztviselő (Lord Májor) és a' népnek jó barátja voltál; azolta is, hogy a' Parlamentumba beléptél, megtartottad a' népnek tett ígéreteidet. Te nem hasonlitaszsz ahhoz a' vastag Kándidátushoz, a' ki ott melletted áll; mert ő megtsalta a' népet, 's még az aszszony személyek eránt se' viseltetett semmi tekintettel; mikor tisztviselő volt egy aszszonyt Amazonnak nevezett. — Kurtis felszollalván, kérdezte a' Quackertől, hogy reá czéloz-e beszédje által? — A' Quacker azt felelvén, hogy igen is, reá czéloz — „No tehát, így szollott Kurtis, nyilván kimondom barátom, hogy te régtől fogva gonosz lelkű ember vagy. A' mlt beszéltél, hamisság; azt te csak egy újságlevélből tanultad.“ — Azután Wilson Williamhoz fordulván a' Quacker, ezt ily komplementummal köszöntötte: — „William! én téged nem kedvellek. — Te Waithman! néked is votumomat adom, és nagyon meglegedett fogok lenni, ha azon ígéreteidnek, mellyeket a' népnek tettél, csak felerészét teljesítetted is. Te Thorp! Reád is votizálok, mert meg akarlak próbálni; esmertem még egy embert, a' kit hasonlóképpen Thorpnak hívtak, 's a' ki egy jó és betsületes hazafi volt. Én, barátom Thorp, tégedet magam nem esmerlek; de hazafi társaid

ajánlottak, 's reméllem, hogy méltóvá teszed magadat az ő pártfogássokra. — Ezen letzkadásokkal szép időtöltést csinált a' Quacker a' jelenlévőknek, a' nagyon megnyerte kedveket.

Kalveri nevű polgár ily szókkal voksolt Kurtisra: — „Sir William Kurtis Ur, jól jegyezze meg mit mondok. Én éppen csak barátságbol tselekszem, hogy az Urra voksolok.“ — Kurtis így felelt: Köszönöm az úr jó akaratját, elég ez nekem: örvendek, hogy oly jó indulattal viseltetik erántam az úr, hogy lelkiismerete ellen is reám voksol.“

Junius' 20-dikán Minister Castle-reagh is elment a' választó helyre, hogy Kapitány Maxwellre voksoljon. Hunt megmutatta a' Ministert a' népnek, a' melly azonnál öszszetsoportozott mellette, 's azt a' Minister látván, kivergődött a' tolongók közzül és eltávozott onnét. De sokan utánnamentek, 's egy után más csoport is jöven szembe, itt ismét úgy körül vették, hogy csak nagy bajjal futhatott-be egy boltba; a' hova polgári strázsák jöttek, 's onnét azok kísérték haza.

A' belső városban az utolsó voksoláskor, melly a' képviselőket végképpen megbatározta, így állottak a' votumok: Wood 5715, Wilson 4816, Waithman 4617, Thorp 4529 votumokat kaptak. Kurtis nem vihette többre 2676nál. Ő 'hát kiesett, a' más négyek pedig képviselőkké lettek, minihogy a' városnak 4 képviselőji szoktak lenni. Mind a' négyen a' Ministerekkel ellenkező részen lévő emberek.

Hasonló módon ütött-ki a' választás Southwarkban is, a' hol Barclay, látván, hogy votumait nem szaporíthatván különben is ki fog maradni, 22-dikben reggel magát a' Kándidátusok közzül önként kihuzatta, és így csak Calvert (egy serfőző) és Wilson Robert ma-

radtak-meg a' laistromon, mint képviselők. Ezek is mind ketten a' Ministerekkel ellenkező részre tartozó emberek. — Southwarknak csak két képviselője szokott lenni.

Legkétségesebb volt még Junius' 22-dikén is, a' Westminsteri választásnak kimenetele. Ekkor még így állottak a' votumok: Romillynak (egy Prokurátor-nak) 1819, Kapitány Maxwelnek 1726, Bourdettnek 1263, Hunt-nak 47 votnmai voltak. Májor Cartwright, látván hogy leghátrább maradott, ekkor maga kihúzatta a' nevét a' Kándidátusok közzül, 's többé nem állott elő. Ő csak 18-tzig vihette a' maga votumainak számát.

Ezen napon nagyon lármásan folyt itt a' voksolás munkája. Maxwelnek sok bosszúságot kellett kiállani a' Bourdettistáktól. Ezek a' választási alkotmányok előtt előre elfoglalván a' helyeket, mikor Maxwel elérkezett ötet kitsufoló hahatálással 's minden méltatlanságokkal fogadták. Tizenegy órafelé Wilson Robert is, ki már Southwarkban képviselő lett vala, zászlósan és tzifrán felpántlikázott kotsiban oda érkezett, hogy a' barátjára Bourdettre voksoljon, 's a' nép által nagy betsülettel fogadott és köszöntetett. — Mindjárt az ő eltávozása után illy történet vonta magára a' nép' figyelmettségét: Eppen a' választás' alkotmányával vagy állásával szembe egy állókép jelent-meg, mint ma-jom, 's közben egy bepetsételt zatskót tartott, olyant, a' milyenbe a' választók a' magok votumaikat szokták behányni. A' zatskón ezen szók olvastattak nagy betűkkel: Orang - Outang, Westminsteri Kándidátus. Hogy ez által Maxwelre legyen a' czélzás, minden tudta, minthogy ő egy Orang-Outangot hozott volt magával Indiából Londonba. De rosszabb volt az, hogy a' midőn ezen tengeri tiszt úr az oráló alkotmányra felállván, a' néphez szólni

elkezdett volna, az ő beszédét az ellenkező részen lévő sokaság, nevezetesen a' Bourdettisták félbe szakasztották, ötet leköpdösték, és sárral 's ganéjjal hájgálták, mind addig, míg az orálószeckről le nem szállott. Azután Bruce és Wishart nevű urak, 's végre Hunt tartottak beszédeket. Bruce Bourdettet, Wishart Romillyt, Hunt pedig önnön magát ajánlotta.

Az-után két hajós legény beszéllett a' Maxwell részéről, 's mind kettő nagyon vissza nyerte neki a' nép' kedvét. Az egygyik így szollott: Ah, uraim! gondoljátok-meg, hogy én 10 esztendeig szolgáltam ezen tiszt úr alatt, mikor Kapitány volt, és soha se láttam, hogy az alattvalókkal gorombáskodott volna. — „Láttátok volna tsak, így szollott a' másik, az én nemes szívű vitéz kapitányomat, mikor a' Chinaiak' bástyáját összelöyöldöztette, azért, hogy az Anglus zászlót megbántották: bezzeg nem bännátokmost velle ily méltatlanul! — Bravo! kiáltás koronázta a' két hajóslegény' ajánlását.

Sok nevetséges dolog szokott ilyenkor tsak Londonban is elő fordulni: hát a' tartományokban 's nevezetesen azokban az apróbb elpusztult, 's némelly falunál is alábbvalókká lett városokban, helységében, mik nem történtek, vagy mik történnék?

Egy nagy bánkós, Barring, hogy a' nép' kedvét 's pártfogását annál inkább megnyerhesse, Lewis nevű mezővárosba nagy processióvel ment-be, 's az ő egyéb tzifraságai között legszembe-tünőbb volt egy kenyér, mellyet maga előtt vitetett, 's a' melly 700 fontot (7 mázsát) nyomott; 's a' külső része mind olyan mondásokkal volt feltzifrítva, mellyeket a' nép kedvell. Még se kapott az első napon 27 voksoknál többet, holott pedig mások 2 's 3 százat is ilaptak.

Némelly újságlevelcink, egy Londoni szemmellátott tanúnak tudósítása

ntán, ily megjegyzéseket közlenek ezen képviselői választás' munkájának minéműségeiről: —“

„Most foly az új Parlamentum' tagjainak választása; most van az Anglus a' maga egész ditsőségében. A' fő városnak három osztályaiban mindenütt lehet a' voksolási helyeken ezen alkalmatosságra felállított Jegyző-színéknél összegyülekezett népnök rettentő kiáltóását 's ordítását hallani. A' ki ezt hallani akarja, nem szükség hogy a' városban tíz minutánál tovább táradjon. Egy fegyveres katonát se' látni sehol; az Ország' belső részeiről egy Regementet se' hívtak se' he Londonba, sem a' környékeire, hogy, ha az öszszesereglett nép valami bűnhődésre találna vemedni, azonnal elő állhasson annak letsendesítésére. Én, így szoll a' tudósító, magam is kimenvén megpróbáltam, hogy valyon lehetséges volna-e, ott a' hol semmi katonai oltalom jelen nintsen, ennyi nép-között, tsak nézelődés (szemlélődés) végett, kényszerént le's fel járnai, 's úgy találtam elbámulásomra a' dolgot, hogy még tsak egy Constabelre (városi vagy polgári strázsára) se' volt szükségem, hogy egész a' választók' színnyéig való előnyomulhatásra utat nyitassak magamnak. Igaz az, hogy ide megérkezvén, már itt elég fötyentést, süvöltést, és ordítást hallottam, mihelyest valamelyik azon Kándidusok közül megmutatta magát, kiket gyűlöl a' nép; de bezzeg hallottam am hurrak kiáltóást is, mihelyest a' népnök valamelly kedvese előállott: de olyan dolgot, a' hol a' tisztviselők' kemény

karjának (fegyvereseknek) közbejövételére lett volna szükség, megvallom, nem láttam, azt kivéven, hogy az úgynevezett Conventgarden gabonapiatzán Westminsterben, a' hol tengeri Kapitány Maxwell, tengeri tiszt formaruhában, mint Candidatus megjelenvén, ő valami hajós legényi ruhába öltözött gonosz emberek' serege által két versben meglamadtatott, a' kik ötöt kaposzta's gyümöltk' torsával 's ganéjjal és sárral hajgálták. A' választási helyeken kívül másutt mindenütt oly tsendesség volt, mint akármelly más dolgozó napokon. Jelen kellett annak egy Londoni választáson lenni, a' ki meggyőződni kíván affelől, hogy a' belső magacérés a' legvadabb népsalakot is megtartoztathatja a' társasági rend' határai között való kilépéstől; a' melly állítás' igazsága felől Mihály Orosz Nagy Hertzegnök 's a' Cambridgei R. Hertzegnének is meg kellett győződniek, a' kik ezen tolongásokban magokat minden oltalmazó kísérek nélkül közönségesen megmutatván, hurra kiáltások által tiszteltettek. Itt minden ember titkolódás nélkül kijelenti gondolkodásait: de ugyan itt minden gondolatnak esztelenül való kijelentése, azonnal a' maga megvetéstérdemlő ábrázatjával áll elő, 's egyszerre elveszti minden hathatóságát.“

B é t s.

Ma azt az új tudósítást vettük, hogy a' Svétziai Özvegy Királyné, kinek férjét nem rég' temették-el, meghalálózott.

Száz forint huszas pénzért, adtak Váltó czédulában: —
Jul. 7-dikén 242 $\frac{2}{3}$ — 8-dikén 242 $\frac{5}{8}$ — 9-dikén 243 $\frac{7}{8}$ — forintot.

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

Nem Politikai Dolgok.

Alsó Wallisnak egy részét nagy pusztulás érte, melynek eredetét így adják elő: —

A' Pleureur nevű nagy hegyhez ragadva volt jég-hegy, mely közönségesen Chedroz nevezet alatt esmertett; ez a' tavasz elején a' hegytől elszakadván 's a' Bagne völgyébe lezuhánván, a' Drance vizét, a' hol a' völgy legkeskenyebb és a' honnét a' víz a' Martigny térségre kifoly, egészen megdugván, a' víz a' völgyet eltöltötte 's oly nagy tövátette hogy a' hossza, kevés napok alatt, 7200, a' szélessége, hol a' víz leginkább kiterjeszkedhetett, 650, a' mélysége pedig 180 lábnyomra nevedett. A' tó annyival hirtelenebben nevedett, hogy egyszermind hóolvadás is volt, a' völgy pedig két felől nagyon meredek lévén, a' víz magának se' jobbra se' balra utat nem nyithatott. Megjegyzették, hogy Május' 12 és 13-dik napjain 24 óra alatt 5 lábnyomnyit nőtt a' víz. A' jégmassának nagyságát meg lehet abból itélni, hogy a' legalacsonyabb része is közel 100 lábnyommal volt feljebb a' tónak felső részénél, vagy színénél. Hogy tehát a' víz magának ezen jéghegyen által utat tsinálhasson, várni nem lehetett; ha pedig valahol által találna törni, úgy hogy a' tó hirtelen kiomoljon, ezen esetben szörnyű nagy áradástól félték a' környéki lakosok, nem tsak ennek a' völgynek szomszédjai, hanem a' Rodanus' vizének mélyebb fekvésű vidékei is. Hasonló áradás már még egyszer egészen elpusztított volt a' Drance mellett nem tsak minden falukat, hanem Martigny városában is nagy károkat tett, a' városnak egy részét egészen elmosta, és sok embert 's barmot elragadott. E' történet 1595-ben, éppen ezen Bagne völgyének megdugulása miatt. De ak-

kor nem voltak az emberek oly vigyázók, mint most. A' hol a' kiomló víz által okoztatható veszedelemtől félni lehet, millyenek Martigny, St. Moritz, Barné, Colombey 's többek, nem tsak előre megintettek, hogy vigyázzanak, hanem mindenütt jeladó alkotmányok készítették, kétségkívül, hogy az emberek marhaikkal 's egyéb felvehetőikkel, a' hegyekre futhassanak. E' mellett munkásokat is rendelt a' Wallisi Országlószerék nagy számmal ezen új tó mellé, hogy magas töltéseket tsináljanak a' víz hirtelen való kiomlásának meggátolására. Azonban a' vízen felyül bizonyos magasságra egy árkot kezdték ásni, hogy ha a' víz addig fel-nő, akkor ott lassan lefolydogálván az árkot magának mélyítse és szélesítse, 's ekképpen apadjon-el veszedelemnek okozása nélkül. A' félelem azonközben naponként nevedett; a' lármatüzeket már nem egyszer gyűjtötták meg. Az említett árkot a' jégmassán által tsinálják a' munkások; Jun. 5. vagy 6-dikáig reménlették, hogy megkészíthetik. De a' víz már ki kezdett volt itt - ott önteni; a' házi butorokat 's egész házdarabokat hordta és hánytaki némelly környékekre. Az Országlószerék parantsolatot adott-ki, hogy az efféle házi portékákat a' vízből kifogdosván, gondját viseljék, hogy idővel tulajdonosaiknak visszaadattathassanak. Már sok ember elveszett Martigny városában. A' Hattyú fogadóház gazdáját a' víz a' kerthe szorítván, oda fullasztotta.

Juniusnak 18-dikáig tartott ez a' fenyegetődző állapot, a' midőn délután a' víz a' jégmassát nagy hirtelenséggel által törvén, a' tó oly nagy sebességgel kezdett kiüresülni, hogy a' víz attól a' helytől fogva, hol a' dngulás volt, Bagnes nevű faluig, a' melly három mértföldnyi utat tesz, fél óra alatt, 's Bagnestől fogva Martigny városáig, melly

hasonlóképpen három mértföldnyi út, érkezett a rohanó víz. — Minekelőtte történt, kevés az előtt fenn a jégmasszán egy oly lyukat találván a víz, amelynek mélységét legalább 80 lábnyomra teszik, ebbe kezdett oly irtóztató rohanással befolyni, hogy azt a hegyekről néző emberek reszketve szemlélték, látván, hogy miként temeti ekhozó ropogással oda be az ő szánnyaikat, ekéiket, boronaikat, 's minden elragadozott vagyonaikat a víznek dühössége.

A' pusztítást, mellyet ezen árvíz, a' jégnek általtörése után okozott, röviden így írja-le egy tudósító: — „Meg nem állhatott ennek ereje előtt semmi. Chamsee és Hourtier nevű faluk nagy részint semmivé tétettek. Hasonló sorsra juttatta ez a' Chabloczi hámorokat. Tövestől kiszaggatott élőfák, házak' 's gabonások' összetört darabjai, mindenféle házi butor, odafulladt barmok, emberi holt testek, borították -el a' víz' színét. Semmi emberi segedlemnek nem vala semmi sikere, itt lehetne ám szemlélni az emberi erőnek határait 's tehetetlenségét. Martignyben estvéli hat órájában uralkodott a' legnagyobb kétségbeesés és pusztulás. Az egész külső város egy szempillantat alatt omladéká lett. A' hid' elenyészett, a' házak összerontottattak, sárral és gancjával töltettek-meg, a' falherítések ledöntödték; a' mezőkről a' buza 's széna rakások elhordattak. A' Rodánus 20-dikra virradó éjjel nőni kezdett, 's félelemmel töltötte-el a' környéki lakosokat, nevezetesen Noville táján: de itt még sem történt semmi nevezetes veszedelem; a' lakosok előre mind elhajtottak volt marháikat a' partek mellől. — A' Vallisi Orszáplószék kerülő úton biztosokat küldött-ki a' hegyekre, hogy vizsgálják-meg a' Bagnési völgy' állapotját; de

ezeztől még nem érkezett tudósítás. Közönségesen azt hirtelik, hogy az egész to elfolyt.

* * *

A' Prágai, Carlsbadi, és Pilseni vidékeken nagy Orkán kegyetlenkedett Jun. 28-dikán estvéli 6 és 7 órák között, melly oly hirtelen jött, hogy Prágának utzáit kevés minuták alatt elborították a' levert ablakdarabok. A' külömbkülömb helyeken sétáló emberek szörnyen megrettentek, midőn a' porfelleg úgy meglepte őket, hogy kevés lépésnyire se láthatták egymást. Az élő fákat derekikban kitördelte, 's a' szekereket felforgatta a' nagy szél, 's hogy egyéb sok 's nagy károkat nem tett, annak lehet köszönni, hogy nem sokáig tartott, 's még essőt se okozott, pedig egy hirtelen jövő homályos fellegzet által okoztatott. Carlsbadtól nem messze azt a' szerentsétlenséget okozta, hogy Podol és Wishegrad között egy általjáró hajót a' kősziklához tsapván, azt elsüllyesztette, 's az azon találtatott emberek közül csak kevesen menekedhettek-ki. — Kevésbe mult-el, hogy ugyan ekkor még nagyobb szerentsétlenség nem érte magát Carlsbad városát. A' szomszédban lévő erdő meggyuladván, az égést a' száraz moh' segedelmével a' nagy szél hirtelen elterjesztette, 's a' város felé tsapván ezt füstel eltöltötte, 's a' lakosokat és a' ferdés végett ott lévő vendégeket nagyon megrettentette. Kevés idő alatt 6 hold erdő égett-el. Carlsbadról csak egy hirtelen következett nagy zápor fordította-el a' veszedelmet, mellyet ez a' tűz ott is okozhatott volna.

Carlsbadban nagyon sok vendég van most. Jun. 24-dikéig 854-re tett az idegenek' laistromában a' nevek' száma. A' főbbek közt Feldmarsal Swartzenberg ő Hertzegsége is ott van.